

УДК 35.071.1

О. М. Шмаков, В. Ю. Поляков

ГРУПУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОБОРОНИ КРАЇНИ

Надано уявлення про роль оперативних завдань у визначенні елементів оперативного шикування формування НГ України та його бойового складу. Наведено варіант угруповання формування НГ України для виконання завдань оборони.

Ключові слова: угруповання формування НГ України, ОТО НГ України, група (оперативна група) НГ України, оперативне завдання, елемент оперативного шикування.

Постановка проблеми. Залучення Національної гвардії України (далі – НГ України, гвардія) до виконання завдань з оборони не є несподіваним. Попереднє військове формування держави – внутрішні війська МВС згідно із законами України планувалися до виконання оборонних завдань. Однак у зв'язку з тим, що гострої воєнної загрози протягом тривалого часу не було, питанням застосування внутрішніх військ для виконання завдань з оборони належної уваги не приділялося.

У 2014 р. ситуація кардинально змінилася. На сході України виникла воєнна загроза з проявами дій терористичного характеру, так що у цьому районі України й сьогодні проводиться антитерористична операція (АТО).

Досвід застосування сил НГ України в АТО дає уявлення про характер угруповань, потрібних для виконання завдань гвардії як у сфері безпеки, так і у сфері оборони. Але цей досвід є обмеженим. Ситуація на сході України збігається з умовами збройного конфлікту на державному кордоні.

Із розширенням масштабів воєнних дій, наприклад, з переростанням їх у локальну війну, ситуація ускладнюється: змінюється склад учасників воєнних дій; перерозподіляються їх завдання; поширюється зона воєнних дій; керівництво силами оборони в зоні воєнних дій переходить до військового командування ЗС України. Ці зміни неодмінно впливатимуть на групування сил НГ України.

Мета статті – дати уявлення про роль оперативних завдань формування НГ України у визначенні елементів його оперативного шикування та бойового складу.

Виклад основного матеріалу. Оборона України шляхом застосування воєнної сили полягає у проведенні воєнних заходів держави з підготовки до збройного захисту та її захисті і здійснюється шляхом спільних операцій сил оборони у поєднуванні з територіальною обороною. При цьому особлива увага приділяється обороні найбільш важливих рубежів і районів, зон, адміністративно-політичних та економічних центрів,

десантонебезпечних ділянок узбережжя, комунікацій [2, 3, 4].

Під час виконання завдань з оборони Національна гвардія України бере участь у відсічі збройної агресії, ліквідації збройного конфлікту на державному кордоні, всередині держави та у територіальній обороні.

У межах статті розглядаємо ситуацію з відсічі збройної агресії, коли до воєнних дій залучено широкий спектр сил і засобів суб'єктів сектора безпеки і оборони. Створено угруповання сил оборони у складі формувань Збройних Сил, Національної гвардії, Державної прикордонної служби, Державної спеціальної служби транспорту, Управління державної охорони, Державної служби з надзвичайних ситуацій. Самі дії набули системності, управління військами (силами) і взаємодія – повноти і регулярності. Силам НГ України визначено завдання у певній зоні відповідальності. Для виконання цього завдання створюються оперативно-тактичні угруповання, а за необхідності навіть й оперативне угруповання НГ України. Завдання виконуються у формі оперативних дій НГ України.

Основними видами дій НГ України можна вважати: демонстративні, режимні, спеціальні, стабілізаційні, оборонні.

До основних видів оперативних дій гвардії можна віднести:

- режимні дії (контроль території);
- стабілізаційні дії (охорона об'єктів критичної інфраструктури, припинення дій диверсійно-розвідувальних сил противника, незаконних збройних формувань, терористичних груп та ін.).

Основними формами оперативних дій гвардії під час виконання завдань з оборони можна вважати “оперативні дії” та “спеціальну операцію”, що полягають у такому:

- оперативні дії НГ України є сукупністю узгоджених і взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем і часом службово-бойових дій та спеціальних операцій у визначеній зоні відповідальності, що ведуться одночасно або послідовно за єдиним замислом і планом у встановлений період часу для виконання

завдань з демонстрації присутності в регіоні, блокування районів території та населених пунктів, охорони об'єктів, стримування противника на певному напрямку (рубежі);

– спеціальна операція НГ України є сукупністю узгоджених і взаємопов'язаних за метою, завданнями, місцем і часом спеціальних та бойових дій угруповання НГ України у заданому районі, що ведуться одночасно або послідовно за єдиним замислом і планом для виконання завдань у встановлений період часу з ліквідації диверсійно-розвідувальних, терористичних груп і десантів противника, незаконних збройних формувань, зачищення населеного пункту від залишків противника.

Угруповання може створюватися штатним формуванням гвардії – ОТО НГ України або тимчасовим формуванням НГ України. У статті будемо використовувати поки ще умовну назву тимчасового формування НГ України – група НГ України (формування з військових частин певного ОТО НГ України, оперативна група НГ України – формування з військових частин кількох ОТО НГ України).¹

У разі застосування НГ України у складі сил оборони України завдання формування гвардії може бути спрямоване на забезпечення флангів і стиків (тилу) угруповання ЗС України в операції та контроль території в зоні своєї відповідальності.

До речі, завдання виконують не угруповання гвардії, а її формування, які очолюють начальники (командири), наділені адміністративною владою у відношенні до підлеглих і при яких функціонують відповідні штаби та служби для забезпечення оперативного й адміністративного управління.

Поняття “угруповання об'єднання”, “угруповання сил і засобів” за своєю сутністю в основному є уявленням про шиккування на місцевості.

Поняття “угруповання ЗС України”, “угруповання сил оборони України”, “міжвідомче угруповання сил” у керівних документах (Воєнна доктрина, Концепція розвитку сектора безпеки і оборони та ін.)

¹ Назва “оперативно-територіальне об'єднання НГ України” (ОТО НГ України) означає належність цього формування до об'єднань (родове поняття), вносить невизначеність (неоднозначність) у розуміння масштабу формування, особливо у порівнянні з об'єднаннями ЗС України, що утруднює співвіднесення з ним потрібного обсягу служби під час планування дій за призначенням. Відповідна цьому формуванню колишня назва “територіальне командування” являє собою видове поняття і є більш вдалою (можливі й інші, більш нейтральні назви).

розглядаються, по суті, як військові формування, що, мабуть, і є прийнятними для стратегічного рівня управління з метою зазначення, що певна територія України насичена розгорнутими військовими силами і засобами, підготовленими для виконання (виконуючих) завдань(ня) оборони.

Зона відповідальності формування НГ України може бути призначена у другому ешелоні сил оборони на головному напрямку дій ЗС України (при тому, що окремі військові частини гвардії можуть бути передані в оперативне підпорядкування ЗС України).

У практиці збройних сил для правильного групування військ і визначення бойових завдань військам завдання об'єднання, якому призначено проводити операцію, поділяють на низку проміжних завдань (оперативні завдання), які ставлять його об'єднанням меншого складу і навіть з'єднанням. Оперативне завдання є частиною завдання об'єднання, яке проводить операцію. Виконання цих оперативних завдань сприяє успішному проведенню всієї операції об'єднання.

Є сенс таким же чином діяти й у НГ України. Для правильного групування сил і визначення бойових завдань військовим частинам гвардії необхідно завдання, що поставлене групі НГ України, поділити на низку часткових завдань, які будемо називати теж оперативними завданнями.

З урахуванням практики дій в АТО на сході України склалося уявлення про елементи оперативного шиккування сил НГ України. Але на відміну від АТО у воєнних діях з відсічі збройної агресії (у війні) оперативні завдання набувають більш широкого характеру. Тому, спираючись на досвід збройних сил, можна сформулювати оперативні завдання й для формувань НГ України.

Щодо групи НГ України, враховуючи її завдання в операціях ЗС України та положення стосовно формувань ЗС України, можна запропонувати такі її оперативні завдання:

- утримання рубежів, позицій і районів;
- заборона прориву противника вглиб;
- знищення груп противника, що вторглися в зону відповідальності;
- знищення десантів противника, виявлених диверсійно-розвідувальних груп (ДРГ) та незаконних збройних формувань (НЗФ);
- відновлення положення на важливих напрямках;
- зайняття вигідних рубежів, районів і позицій.

Тепер виокремленим оперативним завданням потрібно поставити у відповідність елементи оперативного шиккування групи НГ

України, наприклад: ешелон опорних пунктів для стримування противника на певному напрямку (рубежі); ешелон блокпостів для охорони комунікацій; сили охорони важливих державних об'єктів; сили охорони органів державної влади; сили боротьби з ДРГ та НЗФ; протидесантна група та ін.

Перелічені оперативні завдання й елементи оперативного шиккування слід розглядати як принципиальні (теоретичного плану). Командир групи НГ України ще повинен наповнити їх змістом – прив'язати до противника. Не можна формулювати оперативні завдання, не визначившись з кількістю сил, районами, напрямками і цілями можливих дій противника, тому що в такому разі неможлива робота з визначення складу своїх сил для їх виконання. Якщо ці труднощі подолані, то розміщення елементів оперативного шиккування в зоні відповідальності групи НГ України визначається командиром групи з урахуванням, за іншими незмінними умовами, географії зони відповідальності (характер місцевості, наявність висот, напрями водних рубежів, шляхи сполучення тощо).

Кількість і види військових частин гвардії, які потрібно відносити до певного елемента оперативного шиккування, визначаються обсягом оперативних завдань (бойової служби), що припадає на елемент, та можливостями військових частин. Командир групи НГ України визначає потрібний бойовий склад, засоби посилення, райони дій, завдання військових частин та ін.

Наведений підхід до визначення бойового складу сил і завдань військових частин

базується на функціях, які потрібно виконати для досягнення цілі оперативних дій гвардії (як форми її дій), що є правильним, а не навпаки, коли функції підганяють під наявний склад військових частин (адже їх кількість і призначення можуть не відповідати поставленому завданню групи НГ України).

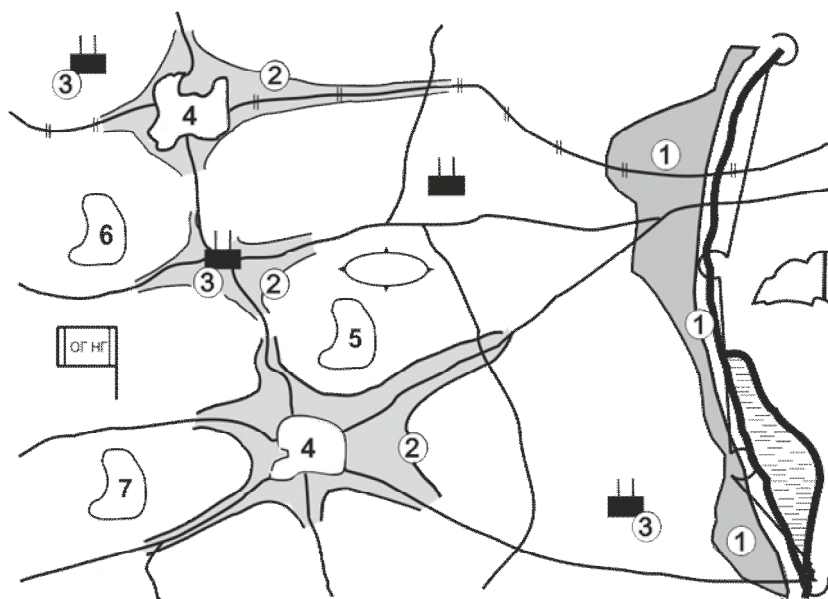
Оперативне шиккування групи НГ України (угруповання групи НГ України) можна подати на прикладі (рисунок).

Як елементи оперативного шиккування групи НГ України визначені: 1 – ешелон опорних пунктів для утримання рубежів, позицій; 2 – ешелон блокпостів для охорони комунікацій; 3 – сили охорони важливих державних об'єктів; 4 – сили охорони органів державної влади; 5 – сили боротьби з ДРГ, НЗФ, захоплення вигідних пунктів, позицій, рубежів, відновлення положення на важливих напрямках; 6 – протидесантна група; 7 – загальний резерв.

Висновки

Необхідним є обговорення питань стосовно організації створення і підготовки тимчасових формувань гвардії для виконання завдань поза зонами відповідальності ОТО НГ України, налагодження оперативного й адміністративного управління їх силами, до речі, й визначення назв таких формувань, наприклад: від одного ОТО НГ України – “група НГ України” або “тактична група НГ України”; від кількох ОТО НГ України – “оперативна група НГ України”.

Незалежно від кількості сил і засобів, що планують застосовувати у певному районі, поняття “угруповання об'єднання”, “угруповання

Елементи оперативного шиккування групи НГ України (варіант)

сил і засобів” в основному є уявленням про шикування на місцевості. Тому в бойових документах бажано відходити від словосполучення, наприклад, “завдання угруповання гвардії”, а пов’язувати завдання з формуваннями гвардії та переходити до словосполучень, наприклад таких: “завдання ОТО НГ України”, “завдання групи НГ України”.

Для визначення елементів оперативного шикування формувань гвардії, а надалі – і їх бойового складу (складу потрібних військових частин в елементах оперативного шикування) назріла необхідність введення у практику прийняття рішень на застосування сил гвардії поняття “оперативне завдання”; у штабах оперувати низкою таких понять:

– “завдання ОТО НГ України (групи НГ України)”;

– “оперативне завдання елемента оперативного шикування ОТО НГ України (групи НГ України)”;

– “бойове завдання військової частини НГ України”.

Найбільш складною операцією у послідовності прийняття рішення на дії формування гвардії є розподіл мети дій формування гвардії на низку проміжних цілей (які будуть перетворені в оперативні завдання для елементів оперативного шикування).

Уміння здійснювати такий розподіл і формулювати оперативні завдання елементам оперативного шикування складає мистецтво командира оперативного рівня.

Список використаних джерел

1. Про Національну гвардію України [Текст] : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2014. – № 17. – Ст. 594 (із змінами до Закону № 920-VIII від 24.12.2015 р. включно).

2. Про оборону України [Текст] : Закон України від 06.12.1991 р. – Постанова Верховної Ради України № 1933-XII від 06.12.1991 р. // ВВР. – 1992. – № 9. – Ст. 107 (із змінами до Закону № 901-VIII від 23.12.2015 р. включно).

3. Стратегія національної безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (дата звернення : 18.02.16 р.). – Назва з екрана.

4. Воєнна доктрина України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443> (дата звернення : 18.02.16 р.). – Назва з екрана.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2016 р.

УДК 35.071.1

А. Н. Шмаков, В. Ю. Поляков

ГРУППИРОВАНИЕ ФОРМИРОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ГВАРДИИ УКРАИНЫ ДЛЯ ВЫПОЛНЕНИЯ ЗАДАЧ ОБОРОНЫ СТРАНЫ

Даны представления о роли оперативных задач в определении элементов оперативного построения формирования НГ Украины и их боевого состава. Приведен вариант группировки группы оперативно-территориальных объединений НГ Украины для выполнения задач обороны.

Ключевые слова: ОТО НГ Украины, группа ОТО НГ Украины, группировка формирования НГ, оперативная задача, элемент оперативного построения.

UDC 35.071.1

O. M. Shmakov, V. Yu. Poliakov

GROUPING FORMATION OF THE NATIONAL GUARD TO PERFORM THE TASKS OF STATE DEFENSE

The role of operational tasks in defining operational alignment elements forming NG Ukraine and their battle staff. An option grouping of operational and territorial associations NG Ukraine to perform tasks of defense.

Keywords: OTA NG Ukraine, group of OTA NG Ukraine, NG group formation, operational objectives, operational alignment element.

Шмаков Олександр Миколайович – доктор військових наук, професор, начальник кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

Поляков Вадим Юрійович – ад’юнкт Національної академії Національної гвардії України